

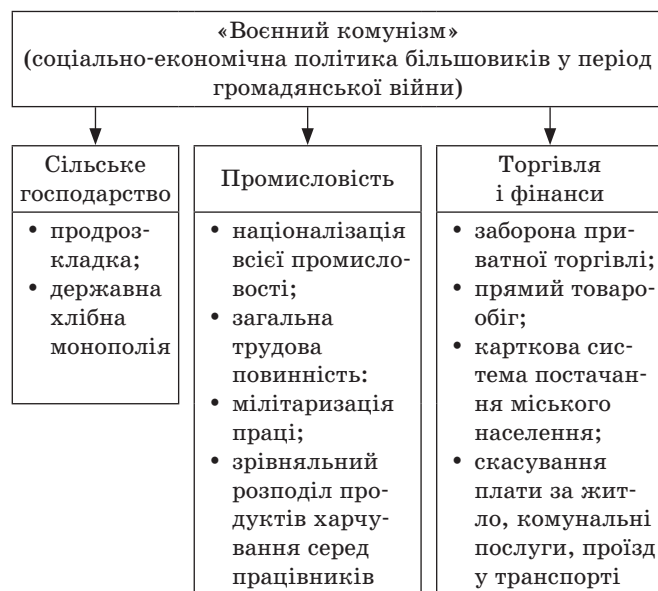
ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ПОНЯТЬ І ТЕРМІНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Палатна О. М., заступник директора Переяслав-Хмельницького ЦПТО, Київська обл.

Вивчення історії неможливо без засвоєння історичних понять і термінів. На жаль, значна частина викладачів не виділяють формування історичних понять в окремий напрямок роботи і не використовують спеціальних методик. Проте цей процес має бути не стихійним, а організованим.

Робота з історичними термінами передбачає перш за все репродуктивні методи навчання: пояснення вчителем, запам'ятовування учнями, перевірка засвоєння одержаних знань.

Під час пояснення нових термінів і понять ефективним є використання карток-інформаторів, на яких написані визначення, та структурних схем. Наприклад:

Картки-інформатори дають можливість учням записати до словника нові терміни та їх визначення, а вчителів не витрачати час на диктування, а структурні схеми допомагають краще зрозуміти й засвоїти зміст історичних понять.

Для перевірки засвоєння термінології можна використати такі форми.

Словниковий диктант

Для сильних учнів і за наявності часу пропонується написати визначення нових слів за темою. Для слабших учнів (або з метою економії часу) буде доцільним такий варіант.

Тема. Україна в 1964–1991 рр.

1. Гіперінфляція	11. Передання державної або муніципальної власності за плату або безкоштовно у приватну власність
2. Референдум	12. Форма господарювання на селі, що базується на приватній власності на землю та індивідуальному господарюванні
3. Оренда	13. Прагнення окремих груп населення до відділення від держави
4. Кооперація	14. Винятково швидке зростання товарних цін та грошової маси в обігу, що призводить до різкого знецінення грошової одиниці
5. Приватизація	15. Прийняття рішень та виступи, що базуються не на глибокому осмисленні соціально-економічної та політичної ситуації, а спрямовані на задоволення миттєвих запитів населення

6. Популізм	16. Спосіб прийняття законів та вирішення найважливіших питань державного життя шляхом всенародного обговорення
7. Фермерство	17. Повна незалежність держави від інших держав в її внутрішній і зовнішній політиці
8. Пріоритетність	18. Форма відносин, за якої особа чи група осіб одержує в користування від власника землю, засоби виробництва на визначений строк за визначену договором плату
9. Суверенітет	19. Переважне право, першочергове значення чогось
10. Сепаратизм	20. Добровільне об'єднання людей, які внесли матеріальні чи грошові паї для спільної господарської діяльності

Кросворди

Завдання розв'язати кросворд пропонується зазвичай на підсумковому уроці з теми, а для домашнього завдання — скласти кросворд або написати запитання для розв'язаного кросворда.

Третій зайвий

Із трьох понять вибрати два, які стосуються певного періоду історії або певної країни.

Тема «СРСР у період хрущовської «відлиги»

- а) «Відлига»;
б) лібералізація суспільно-політичного життя;
в) ждановщина.
- а) Репресії;
б) шістдесятники;
в) реабілітація репресованих.
- а) Десталінізація;
б) культурна революція;
в) раднагоспи.
- а) Дисиденти;
б) індустріалізація;
в) ротація кадрів.

Історичне доміно

Виготовляються картки з картону.

Приклад завдання

- ♦ Скласти в ланцюг терміни до теми «Німеччина до роки фашистської диктатури».

Шовінізм	Демократія
Мілітаризм	Менжліс
Репарація	Голокост
Агресія	Коаліційний уряд
Тоталітаризм	Демілітаризація
Пацифізм	Націоналізм
Геноцид	Реформізм
Фюрер	Дуче
Ембарго	Концтабір
Антисемітизм	Корпоративна держава
Аншлюс	Ембарго

Історичне лото

Лото — це гра на особливих картках з надрукованими словами або малюнками. Її можна використовувати як репродуктивну форму навчання для перевірки та закріплення знань історичних понять і термінів.

У лото може грати група учнів. У такому випадку використовують декілька комплектів карток і діжечки зі стандартного комплекту лото. Один учень витягує діжечки і називає історичні поняття і терміни, решта закриває у себе на картці відповідне слово, якщо воно є.

У лото можуть грати 2–4 учні. Для цього може бути використаний комплект, який матиме ось такий вигляд.

Тема. Країни Азії в 1918–1939 рр.

Японія	Китай	Індія
1. Шовінізм	6. Рисові бунти	11. Конституційна монархія
2. Гоміндан	7. «Рух 4 травня»	12. Мілітаризація
3. Меморандум Танаки	8. Сат'яграха	13. Соляний похід
4. Колонія	9. Громадянська війна	14. «Молоді офіцери»
5. Гандізм	10. Кампанія громадянської непокори	15. Особливий прикордонний район

Еталон відповіді:

Японія — 1, 3, 6, 11, 12, 14.

Китай — 2, 7, 9, 15.

Індія — 4, 5, 8, 10, 13.

Історичний хокей

Проводять за вивченою темою. Одна команда називає термін, друга дає визначення і, у свою чергу, називає інший термін і т. ін.

Перемагає команда, яка дала найбільше правильних визначень.

Проблемні завдання

Під час вивчення історичних понять дуже важливо використовувати пізнавальні можливості учнів, вчити їх порівнювати, робити висновки та узагальнення. Поштовхом для активної розумової праці виступають проблемні завдання: вчитель ставить перед учнями проблемну ситуацію, яка спонукає їх не тільки користуватись готовими завданнями, але й самостійно або під керівництвом вчителя здобувати нові знання.

Наприклад, під час вивчення оглядової теми можна запропонувати:

- виписати з підручника нові слова і спробувати пояснити деякі з них за допомогою вже відомих;
- дібрати до термінів іноземного походження відповідники з рідної мови; простежити, як змінюється значення терміна в той чи інший історичний період або в різних країнах (наприклад, «космополіт», «культурна революція» тощо).

Виконуючи такі завдання, учні самостійно отримують знання, вчать користуватись різноманітними довідниками і словниками, розвиваються їхні інтелект і здібності.

ІНТЕРНЕТ-НОВИНИ

СПРОСТОВУЮЧИ МІФИ

Сьогодні учені спростували ще один міф — про «мученика за свободу думки» і «ученого, що зробив значний вклад у науку» Джордано Бруно.

Насправді, він не був ні фізиком, ні астрономом, ні продовжувачем справи Миколи Коперника. Бруно був поетом, філософом і окультистом. Із точки зору католицької церкви він був еретиком, оскільки не вірив в Бога-творця й описував пантеїстичну картину світу.

Його судили і спалили на вогнищі як ченця-втікача і відступника від віри. Інквізитори пропонували Джордано Бруно восьмирічне покаєння, але він залишився вірним своїм філософським побудовам, які називав «героїчним ентузіазмом». Жодних наукових праць після Джордано Бруно не залишилося, проте до нашого часу дійшов його магічний трактат. У одній з глав книги описано, як убити людину за допомогою магії.

<http://www.pravda.ru/faith/>